

föremål, eller framställer dem liksom aftecknade. — 2) (fig.) En bedömandes ställning, läge, med afseende på det inflytande, dessa kunna äga på hans sätt att se och döma.

STÅNDQVARTER, ståndkvartér, n. 5. Ort, der en trupp af soldater längre tid uppehåller sig.

STÅNDRÄTT, m. 5. Utomordentlig krigsrätt, som hålles genast, för att på färsk gerning döma en förbrytare. *Hålla s.*

STÅNDS, m. 5. Örten *Senecio Jacobæa*, med gula blommor.

STÅNDSANDA, f. sing. Den anda, som råder hos stånden i en stat, då de sluta sig inom sig själfva och endast söka främja egna fördelar.

STÅNDSDRÄGT, c. 5. Särskilt drägt, antagen för något visst stånd.

STÅNDSJUKA, f. sing. Se *Priapism*.

STÅNDSKALL, n. 5. (jäg.) Hundens skall på stillastående djur.

STÅNDSKLASS, m. 5. Samhällsklass, som utgör ett stånd i staten.

STÅNDSPEL, n. 5. Spel, då ingendera af spelarne vinner eller tappar.

STÅNDSPERSON, ståndspärrsón, m. 5. Person, tillhörande något af de stånd i samhället, hvilka anses äga mera bildning och hysning än allmogten och den arbetande klassen. *Ofråse s.*

STÅNDSKILNAD, m. 5. Skilnad emellan stånden i ett samhälle.

STÅNDSVIS, adv. Efter stånd.

STÅNDÖRT, f. 5. Örtslägdet *Ophrys*.

STÅNG, f. 5. pl. *stänger*. 1) Lång, men icke mycket tjock, rund eller kantig kropp, af olika ämnen och till olika behof, såsom Gärdesgårdsstäng, Flaggstäng, Jern-, Guld-, Silfver-, Stålstäng, Betsel-, Gardinstäng, Mätstäng, Lackstäng, Lakritsstäng, m. fl. *Gjula stål i stänger. Smidd i stänger. En s. lack. S. för fåglar att sitta på. S. i ett galler. S-en på en pendel.* (Fig. fam.) *Hålla s-en, se Hålla stånd. Hålla en s-en, ej gifva vika för honom. — Syn.* (för vissa fall) Stake, Stör, Ten. — 2) Långt, smalt skaft till vissa föremål, likt en stång, t. ex. Fanstäng. — 3) Se *Vagnstistel*. — 4) Ett slags spärrhake i ett bösslås, som vid hanens spännande infaller först i halfspännet och sedan i helspännet. — 5) (skepp.) Hvarje förlängning af en mast, men isynn. den som är närmast öfver masten. *Stänger och rår.* — 6*) Längdemått = 5 alnar. — *Ss. S-formig.*

STÅNGA, v. a. 1. Säges om hornkreatur, då de stötas med hornen. *Han har blifvit s-d af en tjur. S. ihjel. — S-s, v. d. 1) Se Stånga. Kon vill gerna s. — 2) Stöta hvarandra med hornen. Gumsarne s. (Fig. fam.) S. med någon, vara i delo, i tvist, disput med någon. Han är inte god att s. med, man bör akta sig för honom.*

STÅNGBATALJON, ---jón, m. 5. Så kallas vid exercis, då en bataljon föreställes genom af manskapet uppburna stänger.

STÅNGBETSEL, n. 5. Betsel med stång. Jfr *Betselstäng*.

STÅNGBÖNOR, f. 1. pl. Se *Störbönor*.

STÅNGCIRKEL, stångs'rrk'l, m. 2. pl. — *cirklar*. Cirkel med stång och spetsar.

STÅNGFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrar*. Fjäder i ett bösslås, som inför och kvarhåller stången uti nödens spänn.

STÅNGGALLER, n. 5. Galler af jernstänger.

STÅNGGÅNG, m. 2. Inrättning medelst sammanfogade stänger, hvarigenom man, ofta på betydligt afstånd, kan transportera ett vattenhjuls rörelse till en pump, för att sätta den i rörelse.

STÅNGHÅST, m. 2. Häst, förspänd närmast intill en vagn, vid stången, då spann- eller fördrigare begagnas.

STÅNGJERN, n. sing. Genom tackjerns smältning i hård från kol renadt och till stänger utsmidt jern.

STÅNGJERNSHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Hammare, som användes till stångjernet utsmidning.

STÅNGJERNSHÄRD, m. 2. Hård i en stångjernssmedja, för tackjernet färskning.

STÅNGJERNSSMEDJA, f. 1. Smedja, der stångjern smides.

STÅNGKROK, se *Ståndkrok*.

STÅNGKULA, f. 1. (artil.) Tvenne halfkulor på ändan af en stång.

STÅNGNING, f. 2. Stötande med hornen.

STÅNGPISKA, f. 1. Hårt snodd, baktill nedhängande härpiska med stång, som fordom brukades af militärer, till skydd emot sabelhugg.

STÅNGSTÅL, n. sing. Se *Knippstål*.

STÅNGSVAFVEL, n. sing. Svafvel i stänger.

STÅNGVIND, m. 2. Se *Stånggång*.

STÅNKA, stångka, f. 1. Stor flaska eller tråkanna, hvarur en dryck, isynn. öl, hålles uti mindre kärl. Deraf *Ölstånka*.

STÅNKA, stångka, v. n. 1. (i äldre språket *Stanka*, isl. *Stianka*, *Styna*, beslägtadt med *Stöna*; fam.) Pusta hårdt, af vederböda eller smärta. — *Stånkande*, n. 4. o. *Stånkning*, f. 2.

STÅT, m. sing. (äfv. *Stat*, föräldr. *Stats*, af lat. *Status*) Offentliga, praktfulla ceremonier och högtidligheter. *Med s., med mycken s.* — Brukas ofta äfven i samma mening som: prakt, prål. *Föra s.,* lefva stort och förnämt.

STÅTA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Föra ståt. — *Syn.* Stata, Hofvera, Stoltsera, Yfvas, Prunka, Pråla. — *Ståtande*, n. 4.

STÅTELIG, m. fl., se *Ståtlig, &c.*

STÅTHÅLLARE, m. 5. (i äldre språket *Stadhållare*, af *Stad*, ställe; t. *Statthalter*) 1) Person af konungens hofstat, som i hans stad och ställe har vården om något af de kongliga slotten. — 2) Titel, som regenten i den fordna nederländska republiken förde.

STÅTHÅLLARINNA, f. 1. (hist.) Regentinna i en provins, t. ex. fordom i Nederländerna under spanska väldet.

STÅTHÅLLERSKAP, n. 5. o. 5. En ståthållares embete och värdighet.

STÅTLIG, a. 2. (egentl.: sådan som är vanlig vid ståt) Herrlig, präktig, ypperlig. *En s. karl*, säges både i afseende på utseende och moraliskt värde. *S. middag*.

STÅTLIGEN, adv. Se *Ståtligt*.

STÅTLIGHET, f. 5. Ståtlig beskaffenhet, herrlighet, utmärkt förträfflighet.

STÅTLIGT, adv. På ett ståtligt sätt.

STÄCKA, v. a. 2. (af *Stackig*) Göra stackig, kort; afkorta, förminska. (Fig.) *S. vingarna på någon*, tygla ens tilltagshet, öfvermod; inskränka dess makt. I sednare bem. säges äfv.: *S. ens väldet. — Stäckande*, n. 4. o. *Stäckning*, f. 2.

STÄD, n. 5. (isl. *Stéþia*) 1) Underlag, hvarpå vid smidning metaller stödas, för att emottaga slag af hammaren. — 2) (anat.) Ett litet ben i trumhålan uti örat, så kalladt för sin likhet med ett städ.

STÄDA, v. a. 1. (af *Stad*, ställe) Ställa i ordning, putsa. *S. ett rum. S. äf, se Afstäda. S. bört, undan*, undanföra hvad som ostädar. *S. öm, ånyo städa. S. upp, se Uppstäda. — Syn.* Afstäda, Uppstäda, Snygga, Putsa, Uppputsa. — *S.*